

กระบวนการพยาบาล: สมรรถนะหลัก สำหรับการบันทึกที่มีคุณภาพ

APN รพีพรรณ อุประการ

งานพยาบาลสูติศาสตร์รีเวชวิทยา
ฝ่ายพยาบาลโรงพยาบาลศิริราช

กระบวนการพยาบาล(nursing process)

**การวางแผนการพยาบาล (nursing care
planning or nursing intervention)**

**กระบวนการพยาบาลยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง
การวางแผนให้การพยาบาลมีความเฉพาะเป็น
รายบุคคล**

“ กระบวนการพยาบาลเป็นวิธีที่ช่วยให้
พยาบาลปฏิบัติงานได้ในสถานการณ์
ที่ซับซ้อนเนื่องจากเป็นกระบวนการ
ที่ต้องมีการคิดอย่างเป็นเหตุผล
รวบรวมข้อมูลต่างๆเข้าด้วยกัน
และทำการตัดสินใจเพื่อช่วยแก้ไขปัญหา
และตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย”

กระบวนการทางการแพทย์ (Medical Process)	กระบวนการพยาบาล (Nursing Process)
มุ่งเน้นทางด้านกายวิภาค สรีรวิทยาและพยาธิสรีรวิทยา	ครอบคลุมในเรื่องความเป็น มนุษย์ (holistic approach) มุ่งเป้าให้บุคคลสามารถทำ กิจกรรมสำคัญได้ด้วยตนเอง ให้มากที่สุด
พิจารณาปัญหาที่เกิดกับอวัยวะ หรือระบบการทำงานของ ร่างกาย	พิจารณาผลกระทบที่เกิดกับ ผู้ป่วยจากปัญหาที่เกิดกับอวัยวะ และระบบการทำงานของ ร่างกาย(human response)

กระบวนการทางการแพทย์ (Medical Process)

เน้นการรักษาโรคและอุบัติเหตุ

**ปรึกษาพยาบาลในการวางแผน
เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถมีกิจกรรม
ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม**

กระบวนการพยาบาล (Nursing Process)

**เน้นให้บุคคลสามารถมีกิจกรรม
และความเป็นอิสระในตนเองให้
มากที่สุด**

**ปรึกษาแพทย์ในการให้การ
รักษาโรค**

กระบวนการพยาบาล

ประเมินแแรกรับและประเมินซ้ำ

Assessment

Step 1

Step 2

ให้การวินิจฉัย/ระบุปัญหา

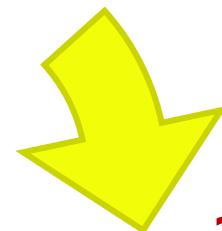
Nursing Diagnosis

การประเมินผล/
ผลที่เกิดจากการปฏิบัติ

Step 5

Evaluation

Step 3

Planning

วางแผนการพยาบาล

Step 4

Implementation

Outcomes

Interventions

ผลลัพธ์
ที่คาดหวัง

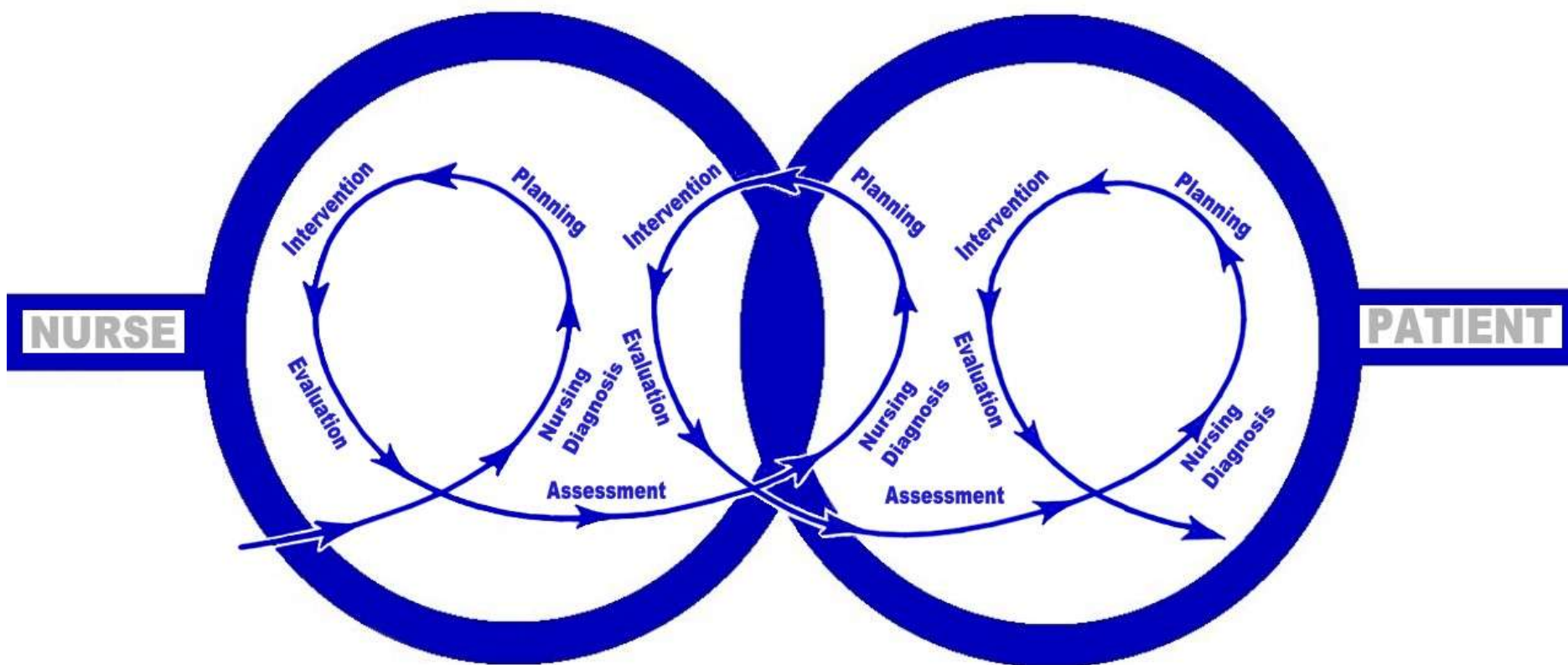
การปฏิบัติ
การพยาบาล
ที่จะทำ

การปฏิบัติการพยาบาลที่ได้ทำแล้วและจะทำ

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลและผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ โดยผ่านกระบวนการพยาบาล

การประเมิน การกำหนดปัญหา/ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล **การวางแผนการพยาบาล**

การให้การพยาบาลตามแผน

การประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล

- ❖ การประเมินแรกเริ่ม/ประเมินซ้ำ
- ❖ เห็นปัญหาและความต้องการผู้ป่วย
- ❖ ใช้ความรู้ความสามารถในการวางแผนช่วยแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการ
- ❖ **Take action** ในการช่วยเหลือผู้ป่วย
- ❖ ดูว่าผลของ **action** เกิดอะไรกับผู้ป่วยดีขึ้นตามคาด หรือยังไม่ได้

ขั้นที่ 1 การประเมินสภาพผู้ป่วย (Assessment)

- ❖ ขั้นตอนแรกที่สำคัญ
- ❖ เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ
- ❖ ค้นหาปัญหาและความต้องการ

- ❖ **Subjective Data** : ข้อมูลที่ผู้ป่วยบอก
- ❖ **Objective data** : ข้อมูลที่สามารถวัดได้
มองเห็น ได้ยิน สัมผัสหรือได้กลิ่น

ข้อมูลที่รวบรวม

- ❖ ข้อมูลที่ได้จากตัวผู้ป่วย
- ❖ การรับรู้ของผู้ป่วยหรือประสบการณ์มาก่อน
- ❖ ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ
- ❖ ประวัติทางการแพทย์พยาบาล (nursing history)
- ❖ ประวัติทางการแพทย์ (medical history)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ❖ การสัมภาษณ์
- ❖ การสังเกต
- ❖ การตรวจร่างกาย
- ❖ เวชระเบียนทางการแพทย์
- ❖ การตรวจทางห้องปฏิบัติการ
- ❖ ทิมสุขภาพ
- ❖ การพูดคุยกับครอบครัวของผู้ป่วย

ขั้นที่ 2 การวินิจฉัยการพยาบาล (Nursing Diagnosis)

**“ เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพ
กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพ
เพื่อทราบแนวทางการวางแผน
และปฏิบัติการพยาบาล
ในการแก้ไขและส่งเสริมสุขภาพ ”**

รูปแบบของการกำหนด ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล

แบบที่ 1 มีภาวะสุขภาพดี

พยาบาลมีบทบาทช่วยผู้รับบริการ
ให้คงภาวะสุขภาพดี
หรือส่งเสริมให้มีสุขภาพดียิ่งขึ้น

ภาวะสุขภาพดี + เนื่องจาก + ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่าง.....

**การแสวงหาวิธีปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสุขภาพเนื่องจากเชื่อว่า
"ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ"**

แบบที่ 2 คาดว่าจะเกิดปัญหาสุขภาพ เพราะพบปัจจัยเสี่ยง

จากการประเมินไม่พบปัญหา แต่คาดว่าจะเกิดปัญหา
สุขภาพขึ้นเพราะปัจจัยเสี่ยง

การพยาบาลจะพบได้ทั้งในสถานการณ์ผู้รับบริการ
มีภาวะสุขภาพดีและมีความเจ็บป่วย

เสี่ยงต่อการเกิด

- + ปัญหาสุขภาพ + เนื่องจาก
- + ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
(ปัจจัยส่งเสริม)

ตัวอย่าง

- ❖ เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ พลัดตก หกล้ม เนื่องจากขาดความรู้ถึงวิธีป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวและการมองเห็นบกพร่อง
- ❖ เสี่ยงต่อ aspiration เนื่องจากระดับความรู้สึกตัวลดลง
- ❖ เสี่ยงต่อผิวหนังเสียหายที่(skin breakdown) เนื่องจากไม่สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้เอง
- ❖ เสี่ยงต่อการติดเชื้อเนื่องจากมีแผลเปิดหลายแห่ง

รูปแบบของการกำหนด ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล

แบบที่ 3 มีปัญหาสุขภาพ

เป็นปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นในขณะนี้ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
กับข้อนี้คือการวินิจฉัยภาวะเจ็บป่วยที่พบ

**ปัญหาสุขภาพ + เนื่องจาก + ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
(ปัจจัยที่ทำให้เกิด)**

ตัวอย่าง....

การไม่สามารถดูแลตนเองเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร

การเข้าห้องน้ำ การแต่งตัว เนื่องจาก ตามัว

และขาทั้งสองข้างอ่อนแรง

การวินิจฉัยทางการแพทย์พยาบาล และการวินิจฉัยทางการแพทย์

การวินิจฉัยทางการแพทย์พยาบาล

- ❖ อธิบายการตอบสนองของผู้รับบริการต่อโรค เจ็บป่วยหรือสถานการณ์
- ❖ เน้นปัจเจกบุคคล
- ❖ เปลี่ยนแปลงได้เมื่อการตอบสนองของผู้รับบริการเปลี่ยน
- ❖ นำไปสู่กิจกรรมที่พยาบาลกระทำได้โดยอิสระทั้ง การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล

การวินิจฉัยทางการแพทย์

- ❖ อธิบายกระบวนการเฉพาะโรค
- ❖ เน้นพยาธิสภาพของโรค
- ❖ ไม่เปลี่ยนแปลงคงอยู่เช่นนี้จนกว่าจะหายเจ็บป่วย
- ❖ นำไปสู่การรักษา ซึ่งบางกิจกรรมมีพยาบาลช่วยทำ

ตัวอย่าง

การวินิจฉัยทางการแพทย์	การวินิจฉัยทางการพยาบาล
❖ โรคเบาหวาน	❖ การขาดความรู้เกี่ยวกับการดูแลเท้า เนื่องจากไม่สามารถจดจำข้อมูลที่ได้รับไปเมื่อครั้งที่แล้ว
❖ โรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว	❖ เยื่อบุในช่องปากเปลี่ยนแปลงเนื่องจากผลข้างเคียงของเคมีบำบัด

ขั้นที่ 3 การวางแผนการพยาบาล (Planning)

- จัดลำดับความสำคัญปัญหา
- การกำหนดจุดมุ่งหมายทางการพยาบาล
และเกณฑ์การประเมินผล
- การกำหนดกิจกรรมพยาบาลและการประเมินผล
- การเขียนแผนการพยาบาล

- ❖ **ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล
(Nursing diagnosis)**
- ❖ **ผลลัพธ์และเกณฑ์การประเมิน
(Outcomes)**
- ❖ **กิจกรรมการพยาบาล
(Intervention)**

ผลลัพธ์ที่ต้องการ (Outcomes)

- ❖ **การกำหนดเป้าหมายควรมุ่งที่ผู้ป่วย (client-centered outcome)**
- ❖ **สอดคล้องกับข้อวินิจฉัยทางการแพทย์**
- ❖ **เฉพาะเจาะจง สามารถวัดได้**
- ❖ **กำหนดร่วมกับผู้ป่วยและครอบครัว (ในกรณีที่เป็นไปได้)**

ผลลัพธ์ที่ต้องการ (Outcomes)

- ❖ เป็นจริง สอดคล้องกับสภาพอาการและ
ความรู้ความสามารถของผู้ป่วย
- ❖ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และทรัพยากร
ที่มีอยู่
- ❖ บอกถึงเวลาที่คิดว่า วัตถุประสงค์จะสำเร็จ
ได้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง
- ❖ การกำหนดผลลัพธ์ควรระบุเป็นพฤติกรรม
ของผู้ป่วย

ระยะเวลาในการกำหนดเป้าหมาย

❖ เป้าหมายระยะยาว
(Long-term goal)

❖ เป้าหมายระยะกลาง
(Intermediate goal)

❖ เป้าหมายระยะสั้น
(Short-term goal)

ตัวอย่าง

ข้อวินิจฉัย ทางการพยาบาล	เป้าหมาย
การขับเสมหะไม่มี ประสิทธิภาพเนื่องจาก มีเสมหะในทางเดิน หายใจมาก	ผู้ป่วยสามารถไอ ขับเสมหะอย่างถูกวิธี

ข้อวินิจฉัย

ทางการพยาบาล

เสี่ยงต่อการขาดสารน้ำ สารอาหาร
เนื่องจากมีอาการ คลื่นไส้ อาเจียน
มีการสูญเสียน้ำและเกลือแร่
ในระบบทางเดินอาหาร

เป้าหมาย

ผู้ป่วยมีความสมดุลของสารน้ำ โดยมี
ปริมาณสารน้ำเข้าเท่ากับสารน้ำออกจา
การร่างกาย (อาจเกิดความไม่สมดุลไม่
เกิน 500 ml)

<p>ข้อวินิจฉัย ทางการพยาบาล</p>	<p>เป้าหมาย</p>
<p>ปวดเนื่องจากการ เคลื่อนไหวและได้รับ การทำผ่าตัด Left knee replacement</p>	<p>ผู้ป่วยปวดลดน้อยลง Pain score < 3</p>

<p>การวางแผน ทางการแพทย์</p>	<p>การวางแผน ทางการพยาบาล</p>
<ul style="list-style-type: none">❖ Disease focus❖ มุ่งเน้นความสำคัญที่ การรักษาโรค	<ul style="list-style-type: none">❖ Holistic focus❖ ให้ความสำคัญกับ ความเป็นมนุษย์โดย พิจารณาทั้งปัญหา สุขภาพและผลกระทบ ด้านอื่นๆที่เกิดขึ้น

ตัวอย่าง

การวางแผนทางการแพทย์	การวางแผนทางการพยาบาล
<p>นายมันคง มีอาการปวดบวมตามข้อทั่วร่างกาย ผลการตรวจเลือดบ่งชี้ว่าเป็น Rheumatoid arthritis แพทย์เริ่มให้การรักษาโดยการให้ยาลดการอักเสบ (anti-inflammatory drug) เพื่อการรักษา Rheumatoid arthritis</p>	<p>นายมันคงมีอาการปวดและบวมตามข้อทั่วร่างกาย ทำให้มีความยากลำบากในการแต่งตัวและนายมันคงได้บอกความรู้สึกว่าเป็นภาระเพราะแม้แต่ตัดอาหารทานเองยังทำไม่ได้และบอกอีกว่ากลัวใจ เพราะเป็นห่วงหลานสาว 2 คนที่อายุน้อย พยาบาลจะวางแผนเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยรายนี้ในเรื่อง ความปวด จะต้องให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยในด้านการรับประทานอาหารและการแต่งกาย เพื่อให้ผู้ป่วยไม่รู้สึกว่า ไร้คุณค่าในตัวเอง (low self-esteem) และยึดหยุ่นในเรื่องการเยี่ยมของหลานสาว</p>

การกำหนดกิจกรรมพยาบาล (Intervention)

- ❖ **กิจกรรมพยาบาลไม่ใช่การนำคำสั่งทางการแพทย์ไปปฏิบัติเท่านั้น**
- ❖ **กิจกรรมที่ใช้กับการปฏิบัติพยาบาล เช่น การสอน การปรึกษาหารือ การใช้เทคนิค การพยาบาลในการป้องกันต่างๆ.....**
- ❖ **พิจารณาถึงระดับความรู้และประสบการณ์ของผู้ป่วยแต่ละรายในการวางแผน**

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการพยาบาล (Implementation)

**เป็นขั้นตอนที่นำแผนการพยาบาล
ที่วางไว้มาปฏิบัติจริงกับผู้ป่วย**

(ต้องบันทึกเป็นหลักฐานสิ่งที่ได้ปฏิบัติ)

- ❖ **บทบาทที่เป็นอิสระ
(Independent Intervention)**
- ❖ **บทบาทกึ่งอิสระ
(Interdependent Intervention)**
- ❖ **ไม่อิสระ
(dependent Intervention)**

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการนำกิจกรรม ที่ได้วางแผนไว้ไปปฏิบัติ

- การปฏิบัติทางการแพทย์ที่อยู่ในขอบเขตการตัดสินใจของพยาบาลหรือกิจกรรมที่พยาบาลสามารถปฏิบัติได้โดยอิสระก่อนที่จะทำกิจกรรมอื่นๆที่ต้องขึ้นกับอำนาจของการสั่งการของบุคคลอื่น
- สิ่งสำคัญร่วมกับการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลคือการประเมินการกระทำและรวบรวมข้อมูลเพื่อปรับปรุงแผนการพยาบาลและวางแผนการพยาบาลเพิ่มเติมต่อไป

ขั้นที่ 5 การประเมินผลการพยาบาล (Evaluation)

**การประเมินคุณภาพการพยาบาลประสิทธิภาพ
ของกิจกรรมพยาบาลที่ให้กับผู้ป่วย**

แบ่งเป็น 2 ประเภท

- การประเมินขณะทำการพยาบาล**
- การประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการพยาบาล**

การประเมินผลประกอบด้วย 3 ขั้นตอน

- **เลือกเกณฑ์หรือมาตรฐานการประเมินผล**
- **รวบรวมข้อมูลที่มีอยู่ในสถานการณ์หรือเหตุการณ์นั้นด้วยการสังเกต ข้อมูลที่รวบรวมได้ควรบันทึกลงในรายงานอย่างถูกต้อง สั้น ได้ใจความสำคัญ**
- **เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้ออกกับเกณฑ์มาตรฐาน แล้วตัดสินความสำเร็จของเป้าหมายทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ**

ข้อสรุปของการประเมินผล

- บรรลุผลตามเป้าหมายและปัญหาได้รับการแก้ไขหมดไป
- เป้าหมายยังไม่บรรลุ แต่มีความก้าวหน้าที่ดีตามแผนที่วางไว้ อาจมีการปรับเปลี่ยนแผนเล็กน้อย
- เป้าหมายไม่บรรลุ ควรต้องมีการปรับปรุงแผนการพยาบาล หรือการประเมินข้อมูลใหม่เพื่อสร้างข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล ที่แม่นยำยิ่งขึ้น

ตัวอย่างการใช้กระบวนการพยาบาล

“ นางสมศรีอายุ 65 ปี ทุกรถชนล้ม มีอาการตึงเจ็บ
กล้ามเนื้อหลัง มีกระดูกซี่โครงหัก จมูกหัก
แขนซ้ายหัก ”

Assessment : ในการประเมินแรกพบ ประเมินได้ว่า
ผู้ป่วยยืนได้ไม่สะดวกนัก ต้องยึดจับอุปกรณ์ต่างๆ
ขณะเดิน

Diagnosis : เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ พลัดตกหกล้ม
เนื่องจากความอ่อนแรง

❖ **Planning** : กำหนดเป้าหมายว่า ไม่เกิดอุบัติเหตุ พลัดตก หกล้ม และเพื่อที่จะทำให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้มีการกำหนดกิจกรรมพยาบาลไว้ดังนี้

- ปฏิบัติตามแนวทางการป้องกันการพลัดตก หกล้ม
- จัดวางเครื่องเรียกในที่ผู้ป่วยหยิบใช้สะดวก
- ยกข้างเตียงขึ้นตลอดเวลา

ตัวอย่างการใช้กระบวนการพยาบาล

❖ **Implementation** : ปฏิบัติตามกิจกรรมพยาบาลที่ได้วางแผน

❖ **Evaluation** : ผู้ป่วยเรียกขอความช่วยเหลือจากพยาบาลเมื่อต้องการลุกจากเตียงทุกครั้ง และไม่เกิดอุบัติเหตุ พลัดตก หกล้ม

- ❖ **ทักษะด้านสติปัญญา Cognitive skills** ใช้ในการปฏิบัติกระบวนการพยาบาลในแต่ละสถานการณ์
- ❖ **ทักษะด้านการปฏิบัติ Technical skills** manipulate equipment skillfully to produce desired outcome
- ❖ **ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล Interpersonal skills** establish and maintain caring relationships that facilitate achievement of goals
- ❖ **ทักษะด้านจริยธรรม Ethical/legal skills** personal moral code and professional role responsibilities

กระบวนการพยาบาลกับแนวคิดห่วงใยและใส่ใจ (The nursing process and Caring paradigm)

การดูแลผู้ป่วยแบบเอื้ออาทรและเห็นอกเห็นใจ แสดงให้ผู้ป่วยรับรู้ถึงความเข้าใจ ห่วงใย ผู้ป่วย ทั้งด้านคำพูดและการกระทำ สอบถาม และค้นหาความต้องการของผู้ป่วยเพื่อให้การดูแลผู้ป่วยให้มีสภาพดีขึ้น

พฤติกรรมพยาบาลที่แสดงความห่วงใยและใส่ใจ (Caring behavior)

- ❖ **เฝ้าระวังอาการผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด และให้ข้อมูลในการติดตามอาการให้ผู้ป่วยได้รับทราบ เช่น บอกผู้ป่วยว่า “พยาบาลจะมาดูอาการของคุณทุก 15 นาทีนะคะ”**
- ❖ **ให้กำลังใจ ให้ความหวัง สร้างความเชื่อแก่ผู้ป่วย (สร้างความคิด “ เป็นไปได้ ”)**
- ❖ **แสดงออกให้ผู้ป่วยเห็นถึงความขยัน อดทน ยินดี เต็มใจ ในการให้การพยาบาล**

พฤติกรรมพยาบาลที่แสดงความห่วงใยและใส่ใจ (Caring behavior)

- ❖ **ใช้เวลาในการปฏิบัติกรพยาบาลและการปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยและญาติ ไม่ใช่ทำงานให้เสร็จตามกำหนด**
- ❖ **ให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยอยู่เสมอ**
- ❖ **เสนอความเป็นมิตร**
- ❖ **ช่วยเหลือให้ผู้ป่วยมีจิตใจกับสิ่งสำคัญกับชีวิตผู้ป่วย เช่น ถ้ามถึงคนสำคัญหรือบุคคลที่ผู้ป่วยรัก สัตว์เลี้ยงตัวโปรด สิ่งที่ผู้ป่วยชอบและสนใจ หรืองานอดิเรก**

The Heart of Nursing Process Expertise

Thank You !

